

II MONITORING IMPLEMENTACIJE POSTOJEĆIH ZAKONA

1. Zakon o javnom informisanju

1.1. Implementacija Zakona o javnom informisanju, obrađena je jednim delom i kroz odeljak o slobodi izražavanja.

1.2. Odluka Ustavnog suda od 22. jula kojom je utvrđeno da je veći deo odredbi Zakona o izmenama i dopunama Zakona o javnom informisanju usvojenog 31. avgusta prošle godine nesaglasan sa Ustavom i potvrđenim međunarodnim ugovorima, ni do kraja oktobra, više od tri meseca od svog donošenja, nije objavljena u Službenom glasniku Republike Srbije.

Članom 58. Zakona o Ustavnom sudu predviđeno je da zakon za koji Ustavni sud utvrdi da nije u saglasnosti s Ustavom i potvrđenim međunarodnim ugovorom, prestaje da važi tek danom objavljivanja takve odluke Ustavnog suda u Službenom glasniku. Neobjavlivanjem odluke, više od tri meseca od njenog donošenja, produžava se važnost zakona koji je već proglašen neustavnim i izaziva ozbiljna i neopravdana pravna nesigurnost.

2. Zakon o radiodifuziji

2.1. Nezavisno udruženje novinara Srbije, osudilo je gostovanje Miloša Radisavljevića Kimija u emisiji „Žarište - ko je kriv?“, emitovanoj na televiziji Prva 13. oktobra, koja je za temu imala nereda na ulicama Beograda do kojih je došlo nekoliko dana ranije. NUNS u saopštenju iznosi mišljenje da je novinar Zoran Baranac, voditelj emisije, grubo prekršio etički kodeks „time što Radisavljevića nije predstavio kao osuđenika, niti je na adekvatan, profesionalan način reagovao povodom skandaloznih interpretacija sagovornika“. Radisavljević je inače, prvostepenom presudom osuđen na 16 meseci zatvora zbog ugrožavanja sigurnosti novinarkice Brankice Stanković.

Ovaj slučaj navodimo u odeljku izveštaja koji se tiče implementacije Zakona o radiodifuziji, budući da po mišljenju autora ovog izveštaja ima i implikacije koje idu dalje od prostog nepoštovanja novinarskog etičkog kodeksa. Naime, članom 68. Zakona o radiodifuziji propisane

su određene opšte obaveze emitera u odnosu na programske sadržaje, a jedna od njih je i obaveza da obezbede slobodno, potpuno i blagovremeno informisanje građana. Naime, okolnost da vođa navijača fudbalskog kluba Partizan, Miloš Radisavljević Kimi, bude pozvan u debatnu emisiju kao relevantan sagovornik na temu nasilja na beogradskim ulicama i na fudbalskom stadionu u Đenovi u Italiji, gde su srpski fudbalski huligani doveli do prekida utakmice između reprezentacija Italije i Srbije, i to u društvu poslanika u Narodnoj skupštini, bivših rukovodilaca bezbednosnih službi i novinara, mogla bi biti okolnost koja se tiče novinarske etike. Međutim, činjenica da voditelj emisije nijednog trenutka ne obaveštava gledaoce da je lice koje učestvuje u programu pre samo dva meseca nepravosnažno osuđeno na godinu i četiri meseca zatvora zbog ugrožavanja sigurnosti novinark RTV B92 Brankice Stanković, po mišljenju autora ovog izveštaja, predstavlja najgrublje kršenje obaveze emitera da obezbede potpuno informisanje građana. Na kraju, gledaoci su ipak obavešteni o Radisavljevićevoj osudi, ali od njega samog i na način koji bi mogao da predstavlja i nedozvoljeno javno komentarisanje sudskih postupaka zabranjeno Krivičnim zakonikom. Naime član 336a Krivičnog zakonika predviđa da je davanje javnih izjava u sredstvima javnog informisanja u nameri da povredi pretpostavku nevinosti ili nezavisnost suda, za vreme trajanja postupka pred sudom, a pre donošenja pravosnažne sudske odluke, kažnjivo zatvorom u trajanju do šest meseci i novčanom kaznom. U analizama medija u poslednje vreme davala se velika pažnja činjenici da mediji krše pretpostavku nevinosti. U ovom konkretnom slučaju otišlo se u potpuno drugu, takođe neprihvatljivu krajnost.

3. Krivični zakonik i Zakon o maloletnim učinocima krivičnih dela i krivičnopravnoj zaštiti maloletnih lica

3.1. Dnevni list „Kurir“ objavio je, u broju od 25. oktobra da je „došao u posed“ dokumenata koji potvrđuju da sin Slađanke Milošević, sekretarke Sindikata pravosuđa Srbije, koji je u vreme objavljivanja teksta bio u štrajku i odbio ponudu Ministarstva pravde za njegov prekid, ima „kriminalnu prošlost“. U tekstu se konkretno navode kažnjiva dela koja je on kao maloletnik počinio 2004. i 2006, kao i vaspitna mera koja mu je izrečena 2006. godine. Udruženje novinara Srbije (UNS) izrazilo je bojazan da je „Kurir“ zloupotrebljen u političke svrhe kako bi se kompromitovao vođa sindikalnog štrajka i zahtevalo da Ministarstvo pravde razjasni okolnosti pod kojim je došlo do povrede tajnosti postupka i zloupotrebe ličnih podataka u svrhu za koju nisu namenjeni.

Članom 55. Zakona o maloletnim učiniocima krivičnih dela i krivičnopravnoj zaštiti maloletnih lica, propisano je da se bez dozvole suda ne sme objaviti tok krivičnog postupka prema maloletniku, ni odluka donesena u tom postupku. Izuzetno, objaviti se može samo onaj deo postupka, odnosno samo onaj deo odluke za koji postoji odobrenje, ali u tom slučaju ne smeju se navesti ime maloletnika i drugi podaci na osnovu kojih bi se moglo zaključiti o kom je maloletniku reč. U konkretnom slučaju „Kurir“ je objavio odluku donesenu u postupku vođenom protiv maloletnika, detalje iz tog postupka, te puno ime lica protiv koga je, kao maloletnika, postupak vođen, te i puno ime i funkciju u Sindikatu pravosuđa Srbije njegove majke, kao podatke na osnovu kojih se moglo sa sigurnošću zaključiti o kom je reč. Krivičnim zakonikom propisano je da se podaci iz kaznene evidencije mogu dati samo sudu, javnom tužiocu i policiji u vezi sa krivičnim postupkom koji se vodi protiv lica koje je ranije bilo osuđeno, organu za izvršenje krivičnih sankcija i organu koji učestvuje u postupku davanja amnestije, pomilovanja, rehabilitacije ili odlučivanja o prestanku pravnih posledica osude, kao i organima starateljstva, kad je to potrebno za vršenje poslova iz njihove nadležnosti, a drugim državnim organima koji su nadležni za otkrivanje i sprečavanje izvršenja krivičnih dela, samo kada je to posebnim zakonom propisano. Krivični zakonik propisuje i krivično delo povrede tajnosti postupka. Konkretno članom 337. stav 2. Krivičnog zakonika propisano je da će se onaj ko bez odluke suda objavi tok krivičnog postupka u kojem je isključena javnost ili odluku koja je u krivičnom postupku prema maloletniku donesena ili objavi ime maloletnika prema kojem je postupak vođen ili podatke iz kojih se može saznati o kom se maloletniku radi, kazniti zatvorom do dve godine.

Navedeni slučaj donekle podseća na pisanje dnevnog lista „Glas javnosti“ koji je početkom marta 2004. godine objavio da je tadašnji ministar unutrašnjih poslova, Dragan Jočić, 1981. godine bio osuđen u beogradskom Trećem opštinskom sudu na uslovnu kaznu od šest meseci zatvora, zbog obijanja kioska i krađe robe. „Glas javnosti“ je tada preneo i da je kazna Jočiću bila opozvana i izbrisana još u decembru 1985. godine, budući da u međuvremenu nije počinio nijedno drugo krivično delo. Međutim, u slučaju Dragana Jočića, kao nosioca državne funkcije, njegova prava na zaštitu privatnosti bila su ograničena, u meri u kojoj je informacija bila važna za javnost s obzirom na činjenicu da on vrši funkciju ministra unutrašnjih poslova. U tom konkretnom slučaju moglo se postaviti samo pitanje odgovornosti lica u sudu koji je vodio kaznenu evidenciju i koja su podatke iz te evidencije, uključujući i podatke o presudama brisanim iz evidencije davali novinarima, dok se u slučaju teksta objavljenog u „Kuriru“ 25. oktobra, potpuno opravdano može postaviti i pitanje odgovornosti novinara i medija, budući da prava na zaštitu privatnosti lica čiju privatnost je „Kurir“ povredio, nisu bila ni na koji način ograničena.